

به جای مقدمه

دانشمندان روزگاران گذشته، و خردمندان ملت‌های پیشین پیوسته سرگرم نگارش و تصنیف بوده‌اند، آنان به اندازه توانایی و بینش، برای مردم پس از خود، در انواع دانش و گزیده‌های حکمت و فلسفه کتابها تالیف و تصنیف کرده‌اند، بدان امید که در دیگر سرای پاداشی یا بند و در این جهان از آنان نام نیک برجای بماند، نام نیکی که همه ثروتها و پیرایه‌های مادی که با رنج بسیار به دست می‌آید، در برابرش ناچیز است، و به شوق رسیدن به آن، رنج کشف رازهای دانش، و زحمت حل مشکلات علمی آسان می‌نماید.

دانشور سه‌گونه است :

یا مردی است که برای نخستین بار دانشی ناشناخته را می‌شناسد و می‌شناساند و آیندگان را میراث‌خوار علمی خود می‌سازد.

یا مردی است که آثار برجای مانده پیشینیان را شرح و تفسیر می‌کند،

و مطالب مبهم و پیچیده^۴ کتابها را روشن می‌سازد، برای بیان مطلب راه ساده‌تری نشان می‌دهد و نتیجه‌گیری را آسان می‌کند.

یا مردی است که در برخی از کتابها به نادرستی و آشفتگی بر می‌خورد، پس نادرستیها را اصلاح می‌کند، و آشفتگیها را سامان می‌بخشد، با خوشبینی به کار مولف می‌نگرد، برا و خرده نمی‌گیرد، و از این که متوجه خطا و اشتباه دیگران شده به خویشان نمی‌بالد.

محمدبن موسی خوارزمی

جبر و مقابله، ترجمه^۵ حسین خدیو جم

